

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
DEMOKRATŲ FRAKCIJA „VARDAN LIETUVOS“**

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6663 El.p. linas.kukuraitis@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
Ministrei Pirmininkei Ingridai Šimonytei

2022-03-30

Lietuvos Respublikos energetikos ministrui
Dainiui Kreiviui

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministrei
Aušrinei Armonaitei

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrei
Monikai Navickienei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO DEMOKRATŲ FRAKCIJOS „VARDAN LIETUVOS“ PASIŪLYMŲ KAIP MAŽINTI ENERGETINĘ PRIKLAUSOMYBĘ NUO RUSIJOS IR NEIGIAMAS AUKŠČIAUSIOS EUROPOJE INFLIACIJOS PASEKMES

Pasiūlymas konsoliduoti ir koordinuoti visų pastangas

Šiuo metu valstybei tenka valdyti įvairias krizes vienu metu: teikti paramą kariaujančiai Ukrainai, kiek įmanoma greičiau nutraukti Rusijos energetinių išteklių naudojimą, priimti ir integruoti per trisdešimt nepriklausomybės metų didžiausią karo pabėgėlių bangą, valdyti Covid-19 pandemiją, stabdyti nelegalių migrantų srautus bei spręsti stovyklose esančiųjų ateitį ir mažinti neigiamas itin aukštos infliacijos pasekmes gyventojams ir verslui.

Visa tai reikia spręsti vienu metu, visų krizių valdymo priemonės derinant tarpusavyje. Itin kompleksinius, sudėtingus iššūkius galima įveikti tik adekvačiu, t.y. kompleksiniu, organizaciniu sprendimu. Pavienės institucijos nėra pajėgios spęsti šių problemų visumos, dėl to Vyriausybę raginame pasinaudoti pirmojo Covid-19 pandemijos karantino metu taikytos visų pagrindinių veikėjų dalyvavimo sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo jų kontrolėje praktika:

1. Sutelkti plataus spektro darbingą šalies ekonominės-socialinės situacijos valdymo komandą, sudarytą iš ministerijų, svarbiausių joms pavaldžių institucijų, verslo, profsajungų, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų atstovų bei ekonomikos ir socialinės politikos ekspertų, kuri koordinuojama Vyriausybės vadovybės pasiūlytų kompleksinius ekonominius-socialinius sprendimus, užtikrintų jų įgyvendinimą bei nuolatinį priemonių vystymą ir naujų įvedimą.

Pasiūlymai energetikos priklausomybės nuo Rusijos mažinimui

Skatindami kiek įmanoma spartesnę šalies atsijungimą nuo Rusijos energetinių išteklių, šalia viešai aptariamų maksimaliai spartaus perėjimo prie švarios energijos ir kitų siūlymų, teikiame šiuos:

2. Plėsti Klaipėdos suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo žaliavų paieškas iš Jungtinių Arabų Emyratų, Saudo Arabijos, JAV, Pietų Amerikos.

3. Dėl karo Ukrainoje naujų rinkų paieška ir importo perorientavimas pareikalaus laiko kaštų, todėl būtina skatinti Europos Sąjungos lygiu suspenduoti arba panaikinti kvotas pagrindinių žaliavų importui iš trečiųjų šalių.

4. Siekiant sumažinti Vilniaus miesto elektros energijos kainas užbaigti Vilniaus kogeneracinės jėgainės II bloką iki 2022 m. rudens, t. y. šildymo sezono pradžios. Dėl to jėgainės elektros gamyba padidėtų 70 MW, o šilumos tiekimas vartotojams išaugtų iki 200 MW.

5. Lietuvoje iš biokuro pagaminama apie 75 proc. centralizuotai tiekiamos šilumos. Skatinant ekologiškai ir tvariai gaminamo biokuro naudojimą suteikti finansinę paramą miškų urėdijoms (iki 50 proc. Lietuvai reikalingo biokuro kiekio) biokuro gamybos įrangos įsigijimui.

Paramos verslui pasiūlymai

Karas Ukrainoje įnešė daug neapibrėžtumo daugeliui šalies verslo sektorių. Tikėtina, kad pasekmės bus ilgalaikės, todėl teikiame šiuos pasiūlymus:

6. Lietuvos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos, bendradarbiaudamos su ekonominius valstybės interesus įgyvendinančiomis valstybės institucijomis, turi veiksmingiau atstovauti verslo interesams, ypač pritraukiant naujus žaliavos tiekimo šaltinius, didinant importą iš Afrikos, Pietų Amerikos, JAV ir kitų valstybių.

7. Numatyti finansavimo priemones Lietuvos gamintojams naujų tiekėjų paieškai.

8. Skirti papildomas investicijų skatinimo priemones, kurios padėtų didinti gamybą ir kurtų antiinflacinį poveikį.

9. Energijos išteklių brangimas skaudžiai paveikia pramonės įmones, jų konkurencingumą. Pridedant brangstančias žaliavas, šių tendencijų poveikis įmonėms tampa sunkiai amortizuojamas. Siūlome svarstyti galimybę dalinai subsidijuoti elektros išteklių kainas, tokį subsidijavimą taikyti 3–6 mėn. kaip pagalbos verslui priemonę.

10. Didinant derlingumą ir gerinant derliaus kokybę numatyti subsidijų skyrimą žemdirbiams trąšų įsigijimui.

11. Kadangi Lietuvos medienos ir baldų pramonė tikėtina, kad susidurs su žaliavų trūkumu, apriboti Lietuvoje išgaunamų medienos žaliavų eksportą.

12. Inicijuoti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus:

- karas Ukrainoje yra *force majeure* situacija, kurios verslas negalėjo numatyti, reikalingas sprendimas, leidžiantis indeksuoti kainas sudarytose, nepradėtose ir jau pradėtose vykdyti sutartyse;

- būtina sutarti dėl delspinigių ir kitų baudų netaikymo sutarčių vykdytojams, jei vėlavimo priežastis vykdyti numatytus įsipareigojimus yra tiekimo problemos;

- reikalingas sutarimas, kaip įmonės galėtų nutraukti sudarytas sutartis neprarandant suteiktų garantijų ir neįtraukiant tų įmonių į nepatikimų tiekėjų sąrašus;

- siekiant užtikrinti, kad verslas būtų pajėgus dalyvauti naujai skelbiamuose viešuosiuose pirkimuose, reikalinga numatyti privalomą kasmėnesinį kainų indeksavimą naujose viešųjų pirkimų sutartyse. Pažymėtina, kad alternatyvūs Ukrainai, Rusijai ir Baltarusijai medžiagų tiekėjai neduoda jokių kainos garantijų ilgesniam nei kelių dienų laikotarpiui. Todėl nustatyti nekintančią paslaugos tiekimo kainą neįmanoma.

13. Visoms perkančiosioms organizacijos skirti būtinas lėšas siūlomiems Viešųjų pirkimo įstatymo pakeitimams įgyvendinti.

14. Dėl susidariusios padėties dalis įmonių neturės galimybių įvykdyti visų užsakymų, turės stabdyti veiklą iš dalies arba visiškai, todėl būtina numatyti finansinių pagalbos priemonių tvarką ir darbuotojų prastovų kompensacijos priemonių tvarką, kuri buvo taikoma karantino dėl COVID-19 pandemijos metu.

Pasiūlymai gyventojų socialiniam saugumui užtikrinti

Siekiant apsaugoti gyventojus nuo absoliutaus skurdo ir nepritekliaus, būtina užtikrinti būtiniausių produktų ir paslaugų įperkamumą. Teikdami siūlymus, vadovaujamės principu – baziniai dalykai turi būti užtikrinti visiems, o pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms teikiama tikslinga parama:

15. Vertiname, kad mokestinių lengvatų būtiniausiems produktams ir paslaugoms jau yra pavėluoti, nes energetiniai ištekliai tampa įrankiu, naudojamu kare, ir jų kainą prognozuoti tampa itin sudėtinga. Dėl to Vyriausybę raginame nustatyti energetinių ir bazinių maisto produktų maksimalias kainų ribas.

16. Raginame sparčiai didinti mažiausiai uždirbančiųjų pajamas, neapmokestinamą pajamų dydį prilyginant minimaliam mėnesiniam atlygiui (MMA).

17. Pensininkams ir neįgaliesiems, gaunantiems socialinio draudimo išmokas, skirti užsitęsusiam kainų kilimui adekvačią vienkartinę išmoką, kurios dydis būtų atvirksčiai proporcingas šiuo metu gaunamoms pensijoms.

18. Šalpos pensijų ir socialinių pašalpų gavėjams ne mažiau kaip 15 proc. didinti šalpos pensijų bazės dydį ir valstybės remiamas pajamas. Į jų indeksavimo skaičiavimą įtraukti ne tik praėjusio laikotarpio kainų pokyčio, bet ir oficialiomis prognozėmis numatomos infliacijos vertinimą.

19. Vaikus auginančioms šeimoms, gaunančioms papildomą išmoką (skurstančios, neįgalūs vaikus auginančios ir daugiavaikės), skirti užsitęsusiam kainų kilimui adekvačią vienkartinę išmoką už kiekvieną vaiką.

Šiuos siūlymus būtina įgyvendinti greitai, nes kai kurie gyventojai ir verslai jau šiuo metu susiduria su didžiuliais išgyvenimo sunkumais, o daugumos senka sukaupti rezervai. Finansuojama turėtų būti iš infliacinio pajamų augimo (perskirstant jį būtiniausioms visuomenės reikmėms), socialinės

paramos lėšų (valstybės remiamų pajamų didinimui), didesnio perskirstymo iš didžiausias pajamas gaunančių (solidarumą didinantys mokestiniai sprendimai, kuriuos tikimės, kad darbo grupė prie Finansų ministerija yra parengusi) ir didesnio valstybės skolinimosi, tam kad ateityje netektų skolintis daugiau.

Frakcijos seniūnas

Linas Kukuraitis